

Karel Lukas

(16. února 1897 Brníčko u Zábřeha – 19. května 1949 Praha-Pankrác) byl účastník odboje proti Rakousku-Uhersku za první světové války a zahraničního československého protinacistického odboje za druhé světové války. Oběť totalitního komunistického režimu.

Karel Lukas se narodil 16. února 1897 v Brníčku u Zábřeha, v rodině hostinského Františka Lukase. Do roku 1907 se učil v místní dvoutřídce, v letech 1907 až 1915 navštěvoval gymnázium v Zábřehu. V červnu 1915 pak složil maturitní zkoušku a hodlal studovat dále na učitelském ústavu.

15. října 1915 však musel narukovat do Olomouce k 13. zeměbranceckému pluku, se kterým byl zanedlouho odvelen na ruskou frontu. Při první příležitosti, v červnu 1916, přeběhl k Rusům. Prošel několika zajateckými tábory, než mohl v srpnu 1917 vstoupit do československých legií. V listopadu se přesouvá do Francie, kde působí jako voják 21. československého střeleckého pluku na několika místech, mimo jiné u Terronu. Začátkem roku 1919 se vrátil domů.

Od roku 1939 působil v odbojové organizaci Obrana národa.

Jako vojenský atašé československé exilové vlády se zapojil do bojů v Severní Africe. Jako pozorovatel se účastnil bitvy u El Alameinu kde byl zraněn střepinou z dělostřeleckého granátu. Ze zranění se zotavoval v nemocnici v Jeruzalémě. Jeho blízkým přítelem byl Pravoslav Řídký. Po skončení druhé světové války se stal leteckým atašé v USA a později i v Kanadě.

Byl významným sběratelem výtvarného umění, zejména grafik Václava Hollara. Sbírkou věnoval v roce 1947 městu Zábřehu. Muzeum Zábřeh tak nyní vlastní druhou největší sbírku grafik Václava Hollara s téměř 750 grafickými listy. Jeho kolekci Hollarových grafik v současné době spravuje Okresní vlastivědné muzeum v Šumperku.

Do Československa se vrátil v létě roku 1947. Po únoru 1948 byl označen za "reakčního západního důstojníka" a propuštěn z armády. Posléze se pokoušel uchytit jako překladatel.

Roku 1949 byl zatčen Státní bezpečností, obviněn z velezrady, nezákonně uvězněn a umučen ve vězení na Pankráci. Důvodem jeho zatčení se stal jeho západní vůz značky Packard, který si přivezl z USA a také západní zboží (alkohol, cigarety, nylonky, čokoláda), které se nacházelo v jeho bytě a svědčilo o nadstandardních vztazích s protivníkem v době vyhrocené studené války. Toto zboží prý příslušníci StB chtěli pro sebe. Byl obviněn, že v dotyčném vozu Packard údajně pomohl k útěku brigádnímu generálu Aloisi Liškoví. Příslušníci tajné policie po jeho zatčení chodili pravidelně do jeho bytu a všechny věci postupně rabovali.

2. května byl Lukas při jednom výslechu brutálně zmlácen šesti příslušníky Státní bezpečnosti. Vyšetřovatelé mu způsobili rozsáhlá zranění v oblasti žaludku, ledvin i hlavy. Měl také rozdrčenou patní kost, strhané nehty na nohou a rozbitá chodidla. Zranění, které utrpěl za druhé světové války, se otevřelo. Podle výpovědí svědků byl Lukas údajně mučen také elektřinou. Jeho zdravotní stav už byl ale v půlce května vážný. Vězeňský lékař mu odmítl poskytnout pomoc a 19. května Lukas na následky zranění ve vězeňské nemocnici zemřel. Jeho pitvy se účastnil známý soudní lékař prof. MUDr. František Hájek, který byl však komunisty snadno vydíratelný, a tak za příčinu smrti uvedl edém plic. Bratr Karla Lukase, doktor Otto Lukas se však k bratrovu tělu dostal a uvedl, že jeho tělo bylo doslova poseto četnými podlitinami a tržnými ranami. Pochovaný je na hřbitově v Praze-Bubenci. Za jeho smrt nebyl po roce 1989 nikdo trestně stíhán.

V dubnu 1950 mu komunistický režim odňal čestné občanství města Zábřeh; to mu bylo 9. května 1990 opět navraceno.

29. srpna 1990 byl rozkazem prezidenta republiky Václava Havla povýšen na generálmajora in memoriam; k tomu dále roku 1992 obdržel řád Milana Rastislava Štefánika.